

Л.В. КОНДРІЮК, *к.е.н., доцент,
кафедра обліку і аудиту,
Подільський державний аграрно-технічний університет*

НАПРЯМКИ ВИКОНАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

В Україні в останні роки спостерігається поглиблення кризових явищ в усіх сферах соціально-економічного життя. Результати багатьох наукових економічних досліджень залишаються незатребуваними зі сторони уряду і, як наслідок, не знаходять практичного застосування.

Відбувається поглиблення соціального розшарування між найбагатшими та іншою частиною суспільства. В.Мельничук та Р. Павленко пишуть, що в європейських країнах співвідношення доходів найбідніших та найбагатших громадян становить один до шести, а в Україні, за даними ООН, 1:30. Автори відзначають, що активи 100 найбагатших українців, за різними оцінками, 2010 року зросли порівняно з попереднім роком на 20–30 % до \$ 80–90 млрд., що зіставні із двома третинами ВВП. Водночас, за даними ООН, реальні доходи українців знизилися в середньому на 10 %. За даними Держслужби статистики, кожен п'ятий громадянин отримує сьогодні місячний дохід менший за прожитковий мінімум (дані КМІС)⁹.

Уряд пояснює усі проблеми нестачею коштів у бюджеті, хоча за даними ЗМІ представники уряду переважно заможні люди. У Вікіпедії пишуть, що 16 нардепів із фракції Партії регіонів коштують понад третину від вартості всієї сотні капіталістів. Разом із «опозиціонерами», урядовцями, членами РНБОУ, Черновецьким і Януковичем усі представники влади коштують половину рейтингу «Forbes»¹⁰.

⁹ Тиждень UA \\<http://tyzhden.ua/News/29341>

¹⁰ Найзаможніші люди України 2012. Вікіпедія \\<http://uk.wikipedia.org/wiki>

Зростання актуальності питання соціальної справедливості стало передумовою виділення соціальної функції у системі бухгалтерського обліку. У зв'язку із цим, потребує розгляду механізм виконання означеної функції.

На нашу думку, основним напрямком реалізації соціальної функції обліку виступає оприлюднення дохідної та видаткової частини бюджету шляхом вільного доступу до цієї інформації, у тому числі через мережу Інтернет. При цьому, доходи бюджету мають розкриватися у аналітиці за регіонами, видами діяльності та платниками податків. Таким чином, кожен суб'єкт господарювання може бачити особистий вклад на вирішення суспільних потреб. Важливим елементом цієї системи має виступити елемент доступу до відкритої інформації про сплату податків із доходів громадян.

Особливе значення матиме відкритий доступ до інформації про видаткову частину бюджету, яку аналогічно, як для дохідної частини необхідно розкривати у розрізі регіонів, видів діяльності, статтями та конкретними об'єктами фінансування. Програми зі значними сумами видатків мають бути економічно обґрунтованими і зрозумілими для споживачів інформації, якими на нашу думку будуть переважно платники податків.

Оприлюднення видаткової частини бюджету матиме наступні позитивні наслідки:

1. протидіятиме нецільовому використанню та розкраданню бюджетних коштів;
2. змусить переглянути перерозподіл бюджетних коштів з урахуванням суспільної думки та контролю;
3. справедливий перерозподіл коштів стимулюватиме платників податків не уникати оподаткування на користь суспільних потреб;
4. значно підвищить роль бухгалтерського обліку як генератора достовірної економічної інформації на рівні суб'єктів господарювання і таким чином дасть змогу виконати його соціальну функцію.

На даний час в Україні більшість суб'єктів господарювання якщо і не ведуть облік у автоматизованій формі, однак викори-

стовують комп'ютери в управлінні. Це дозволяє вже сьогодні формувати звітність, наприклад, до Пенсійного фонду за Єдиним соціальним внеском за наданим безкоштовно програмним забезпеченням. Крім того, податкова служба проводить активну роботу щодо впровадження електронної податкової звітності. Таким чином, передумови для створення "бюджетної системи звітності" є лише справою часу, яка безумовно окупить себе на користь соціальним інтересам.

Виконання соціальної функції обліку доцільно розглядати не лише у контексті інформаційних запитів, але і вимог до самої системи бухгалтерського обліку на підприємстві. В першу чергу необхідно вести мову про популяризацію та впровадження "професійної етики бухгалтера".

Етичний кодекс бухгалтера покликаний забезпечувати узгодження особистої поведінки кожного бухгалтера і тієї міри відповідальності, яка об'єктивно притаманна представникам цієї професії. Етичний кодекс встановлює моральні критерії, якими повинен керуватися і яким зобов'язаний слідувати кожен бухгалтер в ході здійснення своєї професійної діяльності. Етичні кодекси розробляються незалежними громадськими професійними бухгалтерськими організаціями (асоціаціями, спілками) і є обов'язковими для виконання всіма членами цих організацій. Як правило, переважна більшість практикуючих бухгалтерів є членами громадських бухгалтерських організацій своїх країн. До числа основних положень етичного кодексу бухгалтера більшості країн відносяться наступні принципи:¹¹

1. Відповідальність. Згідно з цим принципом, бухгалтер несе повну професійну і моральну відповідальність за результати своєї діяльності.

2. Суспільний інтерес. Відповідно за даними принципом бухгалтер приймає на себе зобов'язання служити суспільним інтересам і керуватися ними у всій своїй діяльності. Він повинен знати громадську думку і прислухатися до неї.

¹¹ Етичний кодекс професійних бухгалтерів \\ <http://www.dsbrickworks.com/mzhnarodnij-oblk-ta-audit/201-etichnij-kodeks-profesijnix-buxgalterv.html>

3. Чесність. Цей принцип припускає сумлінне і чесне виконання бухгалтером своїх професійних обов'язків, виключення випадків навмисного порушення законів і навмисного обману. Бухгалтер повинен прагнути заслужити повагу і довіру з боку оточуючих.

4. Об'єктивність і незалежність. Згідно з даним принципом, бухгалтеру у будь-яких ситуаціях слід зберігати професійну об'єктивність і керуватися нею при розгляді складних спірних питань. Бухгалтер не повинен піддаватися чийого-небудь персонального впливу, і цей вплив не може служити для бухгалтера підставою для свідомого допущення порушень законності. Бухгалтер повинен зберігати незалежність при проведенні аудиту та інших видів атестаційних послуг.

5. Належне виконання. Даний принцип передбачає виконання бухгалтером своїх функціональних обов'язків у чіткій відповідності до загальноприйнятих стандартів, норм, принципів і правил з використанням сучасної загальноприйнятої методики ведення бухгалтерського обліку. Крім того, цей принцип зобов'язує бухгалтера постійно дбати про підвищення своєї професійної кваліфікації. Слідування цьому принципу при здійсненні своєї професійної діяльності знімає з бухгалтера провину за можливі різного роду негативні результати цієї діяльності, пов'язані з обставинами, що знаходяться поза сферою його впливу або компетенції. Наприклад, спотворення облікової інформації, що відбулося через неполадки обчислювальної техніки або недосконалості програмного забезпечення комп'ютерів не буде поставлено у провину бухгалтеру, якщо буде встановлено, що ним були коректно дотримані всі вимоги бухгалтерської методики та правила користування комп'ютером.

6. Конфіденційність. Відповідно до цього принципу бухгалтеру не слід оприлюднювати конфіденційну інформацію, що зачіпає будь-які інтереси, без отримання на те спеціального дозволу з боку зацікавленої особи. Даний принцип нерідко входить у суперечність з принципами чесності, об'єктивності і незалежності. Якщо бухгалтер чи аудитор виявили які-небудь порушення законності конфіденційного характеру або якщо ними були вста-

новлені факти спотворення облікової та звітної інформації, то вони зобов'язані поставити до відома про це відповідних керівників підприємства та запропонувати їм законні варіанти, які дозволяють негайно усунути ці порушення і спотворення. У випадку відмови зробити це бухгалтер чи аудитор повинні припинити роботу на даному підприємстві, не розголошуючи при цьому інформацію конфіденційного властивості без отримання на те особливого згоди відповідальних осіб з числа власників або керівників підприємства¹².

Необхідно зауважити, що реалізація соціальної функції бухгалтерського обліку як і всієї системи управління державою має бути ініційовано і підтримано переважною частиною суспільства із розумінням значимості наслідків соціальних перетворень.

УДК 657.221

О.О. МАМОТЮК, *магістрант,*
Луцький національний технічний університет

ОБ'ЄКТИ ЕКОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ: СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ

Прагнення суб'єктів господарювання максимізувати прибутки призвела до масової ірраціональної експлуатації природних ресурсів та зменшення реальної собівартості продукції і послуг за рахунок забруднення середовища.

Усвідомлення наслідків, що виникають від впливу господарської діяльності на природне середовище, відбувається через отримання інформації про даний вплив. Бухгалтерський облік, як система виміру господарських явищ і процесів, має здатність виступати джерелом інформації, вираженої у вартісних вимірниках, а відтак і стимулювати природоохоронні заходи.

Можливість оцінити витрачання природних ресурсів, а також дати економічну інтерпретацію змін, що відбуваються у на-

¹² Етичний кодекс професійних бухгалтерів \\ <http://www.dsbrickworks.com/mzhnarodnij-oblk-ta-audit/201-etichnij-kodeks-profesijnix-buxgalteriv.html>